

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori de Ortega Sanclementini, E' Societate
Iesv. Qvondam in Provincia Toletana Theologiæ
Scholasticæ publici Professoris ... Tractatvs Dvo, De
Trinitate, Nec non, Incarnatione**

Ortega, Cristóbal de

Lugduni, 1664

Qvæst. III. An Spiritus Sanctus distingueretur à Filio, & si non procederet
ab illo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94251](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94251)

QVÆSTIO III.

An Spiritus sanctus distingueretur à Filio, & si non procederet ab illo?

TRIGIT iam pridem quæstionem Naz. illiusque semina posuerunt Patres, dum ea solum distingui in diuinis, quæ re latiuè opposita sunt, quasi ex vno ore, docuerunt. Expressius autem S. Thom. 1. p. q. 36. art. 2. dicens: *Si nulla ratione à Verbo procederet, non posset ab eo personaliter distingui.* Quoniam verò in quæstionibus de hypothese impossibili plures inutiles sunt: ex nimirum, in quibus termini hypothese se ipsos destruant. v. g. *Si homo non esset rationalis, vel non esset homo an discurreret.* Gotfredus quodlib. 7. q. 4. apud Scotum in 1. d. 11. q. 2. sub solutionis init. ex eis quæstionem hanc esse censebat, ac solutionis incapacem. Canara. p. q. 36. art. 2. p. 2. inutilem: id quod sensibus pluribus quæstionis huius ab Scholasticis excogitatis verum proculdubio habet: quare non minor quæstionis huius labor erit vtilem eius sensum statuere, quam veram illius decisionem in nostris principiis de constitutione personarum, ac distinctione per absoluta, monstrare. In quibus Theologi plures aberrarunt à vero.

CERTAMEN I.

Vtilis quæstionis sensus reiectis inutilibus statuitur.

1. **R**eg. in 1. d. 11. q. 1. art. 1. Albiz. d. 9. de Trinit. sect. 6. Valentia d. 2. q. 10. punct. 3. probatione 2. censent in Hypothese, nec Spiritum S. nec Filium, qui modò sunt existentes supponit; alioqui, cum alter essentia, ac existentia sua spiritalium principium sit, alter verò terminus spiritalis, in terminis hypothese erit implicatio, ac quæstio inutilis. Is enim sensus erit. Si Spiritus sanctus procederet, ac non procederet à Filio &c. At verò, si Spiritus sancti, qui modò est, existentia non supponatur, cum sublata processione à Filio Spiritus S. auferatur, qui essentialiter à Filio pender, sola essentia maneret cum negatione personalitatis Spiritus S. (quod totum in Filio est.) Manifestè inferret non distinguendum Spiritum S. à Filio. Sed certè, cum hypothese hæc contra Græcos ponatur negantes processionem spiritus S. qui modò est, à Filio. Sic explicata nihil probat. Negarent enim illi hunc numero Spiritum S. qui modò est, non existere si non procederet à Filio. Id autem male probaretur ex essentiali dependentia à Filio, quæ deficeret. Ea quippe est intentum contra Græcos probandum, non medium, nisi idem per idem vitiosè probari hi Auctores velint.

2. Petrus Hurtado. manuscripto de Trinit. quem alij sequuntur Recentiores supponi ait Spiritum S. qui modò est, existentem, ac per accidens à Filio non procedere. Item supponi in Filio spirandi potentiam: atque sic accepta hypothese distinguendum Spiritum S. à Filio, licet ab illo non procedat. Pessimus omnium sensus: tum, quia supponit contra Græcos potentiam spirandi in Filio, quod erat probandum, & in quo necessarid Spiritus S. processio actualis à Filio continetur: cum operationes Dei ad intra necessarias esse Græci non dubitarent: quare malè supponitur in sic accepta hypothese totum quod probandum contra illos erat. Deinde, licet bene inferat distinctionem Spiritus S. à Filio ex præcisa huius potentia spiratiua, tamen argumentum

contra Græcos reddit Hurtado prorsus inutile, cum ait distinguendum in sic accepta hypothese Spiritum S. à Filio, & si non procedat ab illo, contra omnium Patrum, ac ferè omnium Scholasticorum sensum.

3. Soar. 10. de Trinit. cap. 2. (quem sequuntur Arrubal. d. 131. cap. 2. n. 13. Zunniga d. 11. dub. 7. m. 1. Luis Torres d. 20. dub. 3. ac Recentiores Complutenses) censet in hypothese supponi Filium, ac Spiritum S. fictos: quia Spiritus non procedens, ac Filius eum non producus chimerici sunt: alter verò producus, atque alter ab eo procedens, quo solummodo ficti non sunt, nequeunt in hypothese poni, ne supponatur probandum, atque pugnet cum extrema hypothese parte: nimirum non procederet à Filio. Si autem in fictis his Filio, & Spiritu S. probatur indistinctio, & identitas ex non processione huius ab illo, in veris, ac non fictis, qui in omnibus præter processionem, de qua disputatur, conueniunt, identitas, & indistinctio personalis rectè contra Græcos probatur. Displicet sensus primò: quia cum Græci de Filio, & Spiritu S. qui nunc sunt, quippe ex fide distinguuntur, erat quæstio, ac in eis Græci coguntur ad contradictionem indistinctiois admittendam ex negatione processionis cum distinctione, quam admittebant; in fictis autem illis vnde supponebant distinctionem, vt ad contradictionem absurdè cogentur ex processionis negatione. Tertid denique in fictis, ac chimericis distinctio non ex processione, sed ex intellectu fingentis libito foret: quare negata processione nullatenus cogentur Græci ad fatendam eorum identitatem.

4. Verus igitur, atque vilis hypothese sensus est, quem dedit Vazq. 1. p. d. 147. cap. 1. num. 2. & esp. 7. n. 35. nimirum supponi Filium, & Spiritum S. veros, ac reales, qui modò sunt: non tamen secundum omnia, quæ realiter habent, sed abstrahendo præcisè à processione vnus ab alio, & ab omnibus aliis, quæ illam consequuntur, ne, si cum ea supponatur, & supponatur probandum, & implicet hypothese in terminis: vel, si sine ea negatiue ponatur, chimerici Filius, & Spiritus sancti sint. Supponuntur ergo existentes, distincti, atque Spiritus à Patre procedens, vt ex fide, & Patribus constabat ante eam quæstionem, & que verè in vtroque re ipsa erant; non autem, vt erant identificata in Filio cum potentia spiratiua, atque in Spiritu S. cum passiva spiratione, vt communiter volunt Doctores; sed ab ea identitate abstrahendo, in quo formalitibus his, nil intrinsecum fictum intercedit, vt putabat Alateon d. 9. capite 3. mala fide propterea ab hoc sensu Vazquezum diuertens. Sicut ergo, licet Deus non immensus, ac non iustus re ipsa repugnet, vt inueniamus an esse in omni loco ratione iustitie, an immensitatis sitrogamus de Deo, qui nunc est, non autem de ficto an Deus iustus si non esset immensus esset in omni loco: vbi ex parte Dei non negatur immensitas, quæ inquitur. Ita in casu nostro.

CERTAMEN II.

Si à Filio non procederet, non distingueretur Spiritus sanctus ab illo.

1. **D**istinguendum Spiritum S. à Filio, & si ab eo non procederet, docet Scotus cum suis, & quotquot noscunt formaliter per absoluta constitui personas in suo singulari esse personali docent, ac simul per ea distingui, per quæ formaliter constituuntur, quos q. 1. & 2. citauimus: in idque vehementer inclinat Granados d. 7. Nec mirum, eis enim conclusionibus statutis agrè oppositum in communibus principiis de constitutione potentie notionalis, imò, ne agrè quidem, oppositum defenderet. In nostris verò non defenderet solum, sed & probabitur, vt ex statim dicendis apparebit. Nostram

Nostram autem conclusionem tradunt S. Thom. proximè, & contra Gentes capite 24. ubi Ferrara de potentia, quæstione 10. art. 5. opulc. contra errores Græcor. cap. 32. §. 3. & 31. Alexand. 1. p. quæstione 43. m. 4. Albert. quæst. 31. m. 3. S. Bonau. in 1. d. ii. quæst. 1. Dur. q. 2. Ægyd. art. 1. quæstione 3. Heruzus quæstione 1. Argent. quæst. 1. art. 2. Capreol. q. 1. sub init. Marfil. quæst. 15. art. 3. ad 3. Caier. 1. p. q. 36. art. 2. ubi Canarienf. & Molin. Valent. de Trinit. q. 10. punct. 3. Vazq. proximè c. 4. Soar. proximè, Bellatmin. tom. 1. lib. 2. de Christo cap. 26. Ricard. in 1. d. ii. art. vnic. q. 2. In hoc magis inclinat Arrubal. Torres, Alarcon, Zuniga ubi proximè, Ruiz d. 68. sect. 8. Marciatus d. 71. Martin Perez d. 16. sect. 2.

2. Probata satis est conclusio quæst. 1. & 2. summam ibi dicta sic breui colligo. In diuinis distinctio personarum realis non est, ubi non est oppositio relatiua principij, & principiat: at qui si Spiritus S. non procederet à Filio, non esset inter eos eiuſmodi oppositio, vt per se patet: ergo neque esset inter eos distinctio realis, sed identitatis. Maior probata est quæstione 1. cert. 4. num. 2. & 4. Recolenda iterum sunt, quæ eo loco ex Anselmo recitabamus, repetiuimù que quæstione 2. cert. 4. n. 2. Sed in casu præſenti recitandus est Nyssen. lib. ab Ablabium, quod non tres Dij circa fin. *Discerni alterum ab altero deprehendimus: nimirum: eo, quod credimus aliud quidem causam esse, scilicet Patrem) aliud ex causa, (nempe Filium) & ex eo, quod ex causa est. Nimirum ex Filio, & Spiritum S. Atque ex eodem Nysseni libro hæc refert Bessaron sect. 25. Concilij Florent. orat. pro vnione capite 6. col. 6. post med. *Eo distinguitur, inquit Nyssenus, Spiritus à Filio, quia per ipsum est, quasi diceret: quod cum ambo à primo sint, non sufficienter distinguuntur, nisi alter per alterum esset. Huc etiam facit ratio S. Thom. quam persequemur quæstione 2. cert. 4. n. 3. & 4.**

3. Ab auctoritate solum poterat nobis apparetur opponi Anselmum recitatus quæstione 2. certamine 3. numero 1. & 2. eius autem sensum dedimus sub numeri 3. finem. A ratione argues. Si Spiritus S. non procederet à Patre, sed à Filio, distingueretur realiter, nihilominus ab illo: ergo si non procederet à Filio, sed à Patre, distingueretur à Filio. Admissio antecedenti negatur consequentia à Gaspare Hurtado d. 8. diff. 3. vers. fin. S. & ad confirmationem. ac vulgò à Doctoribus: quia, si procederet à Filio, eo ipso procederet à Patre mediata, & consequentis casus, quo ad hoc, quare nisi adhibeatur particula *immediatè* ad illud non procederet, à Patre, nequit absolute antecedens *concedi*, quin admittatur consequentia: quia nulla est disparitas. Absolute ergo negandum est antecedens: quia in terminis implicat. Negat enim omnem processionem etiam mediatam à Patre, quam simul concedit in sequentibus, & procederet à Filio, in quo mediata processio à Patre continetur. Valentia parui ad solutionem facit adhiberi particulam *immediatè*, vt non concedatur antecedens: quia mediata processio non affert distinctionem producenti, & procedenti: quia oppositio principij, & principiat eo gradu, quo est, infert in diuinis distinctionem: quare mediata solum inferre potest mediatam distinctionem, ac per aliud, quæ implicat non minus, quam in suo esse per aliud à se constitui. Omnia enim per suum esse intrinsecum distingui ab aliis æquè, atque constitui debent. Peccat discursus. Quia oppositio, & processione formaliter distingui opposita putat in diuinis, cum tamen solum arguitur eam in illis inducant, sicut in creatis: illa enim est in intrinseco entitatum, que non minus intrinseca arguitur in oppositis remotè, & mediata, quam in oppositis immediatè. Siquidem non minus implicat idem productiuum mediata sui ipsius esse, quam immediatè.

4. Sed instabis. Et si Spiritus sanctus nullatenus, mediata adhuc, procederet à Patre, sed à solo Filio, distingueretur realiter ab illo: ergo, & à Filio, & si ab eo non pro-

cederet. Antecedens, in quo est tota difficultas, probatur, quia, etsi non procederet à Patre Spiritus sanctus adhuc Pater esset realiter formaliter innascibilis, qui conceptus, & absolutus per nos est, & in Spiritu à solo Filio omnino procedente esset impossibilis. Negatur antecedens nihilominus. Ad cuius probationem negatur in eo casu Patrem realiter formaliter innascibilem fore, licet enim per nos innascibilitatis conceptus formaliter absolutus sit, tamen in statu realitatis & identitatis, in quo solum est locus distinctioni reali, adiunctus essentia identitè principium generatiuum constituit, atque mediata spiritiuum, & immediatè etiam, quod satis est, vt realiter formaliter sumptum innascibile sit, principium Spiritus sancti. Imò ipsa formalis innascibilitas, quæ est tota formalis ratio absoluta constitutiva, ac distinctiva formaliter Patris, toti coniuncto Patri, quem constituit oppositionem principij, & principiat affert cum precedentibus duobus ex sola identitate reali cum essentia, vt fufius docebamus q. 2. cert. 4. n. 5. quin opus sit, alia formalitas accedat, sed eadem singularitas prima, quæ formaliter est personalitas, est innascibilitas, & cum essentia principium indiuifibile constituit, vt respectu huius constituit principij adæquata forma non sit, respectu autem concreti innascibile sit tota, & adæquata forma.

5. Reliqua, quæ Scotistæ opponunt, leuia sunt. Esse enim genitum, & procedere sunt opposita, sicut, vt proprius loquar, genita persona, & spirata, quæ tales, non solum realiter (quod satis erat ad hanc nostram conclusionem) sed, & formaliter. Nam eo Filius Filius, ac genitus intrinsecè est, ac Spiritus S. non est Filius, sed spiratus, ac procedens, quod ille foecundus ad intra est æquè, respectu Spiritus S. atque Pater, hic vero foecundus non est: in ratione vero foecundi ad intra Filij est relatio, & oppositio principij, & principiat ad Spiritum S. vt videant Scotistæ, quam fallè assumant contra nos genitum esse, & procedere non esse opposita: cum sint opposita adhuc formaliter. Alia his adhuc leuiora consulo prætereos, quiuis enim facili negotio, ex his quæ hæctenus dicta à nobis hac. d. sunt, ea dissoluit.

DISPVATIO X.

De propriis, & appropriatis singularum Personarum.

DE FINITIS hæctenus quæ personis, cum in esse natura, tum in ratione Personæ cuiusque, omnibus conueniant, & singularis, iam de singularibus cuiusque proprietatibus sigillatim disputandum statuendumque erit: vt ad Disputationem vndecimam de diuinis notionibus sternatur via. Licet autem ad id de proprietatibus personarum agere satis hic foret: nominis tamen assinitæ de appropriatis cuique personæ sub Disputationis finem agemus: quia, etsi attributa communia re vera sint, ob peculiare, ac proprium personæ, cui speciatim attribuitur, vni vnum, alteri vero aliud, accommodatur.

QVÆSTIO I.

De Patris proprietatibus aliis à iam explicatis.

PATRIS proprietates plures in Controuersia decursu explicatæ sunt. An scilicet sit causa, Auctor, principiumque Filij: de quo d. 2. An verè Pater ipse: ibid. & d. 3. q. 2. An sit verè prior Filio ibid. & fufius propria sede: nempe d. 12. de comparatione personarum. Quare hic duæ examinandæ restant Patris proprietates: scilicet, innascibilitas, & ratio fontalis originis.

•CERT.